

De achterkant van het succes

Zoals bekend hebben Binnenhof-watchers vastgesteld dat de Troonrede weinig nieuws bevatte. Het kabinet-Kok heeft de Regeringsverklaring nog eens overgedaan. De belangrijkste vernieuwing is toegeschreven aan minister Zalm van Financiën: hij maakt een serieus begin met de invoering van het structureel begrotingsbeleid. De economische groei is laag ingeschat en de ministers zijn sterker dan ooit gebonden aan het uitgavenplafond van het eigen departement. Een succes, met name voor de economen van Financiën.

Als een zelfde bericht zou worden vertaald naar de sportwereld, dan betekent dit dat Ajax, PSV en Feyenoord hebben besloten om in de komende jaren de resultaten eerlijk over de drie clubs te verdelen. Zij bereiken daarmee dat de spelers minder blessures oplopen en dat de spanning rond de voetbalwedstrijden niet te hoog oploopt waardoor het voetbalvandalisme kan worden bestreden. Door het aankopen van technisch perfect spelende voetballers, wordt een hoge kwaliteit van het schouwspel in het vooruitzicht gesteld. De absurditeit van dit idee is direct duidelijk. Het onbehagen over de gevreesde concurrent en het perspectief om een aartsvijand te kunnen verslaan, zorgen er immers voor dat de voetbalwereld voor velen een welkome bron van spanning is. Nergens is de arbeidsmarkt zo flexibel, nergens is er zo gedenivelleerd, nergens worden nieuwe organisatie-inzichten zo snel ingevoerd. Sterker nog: verschillende bedrijfskundige concepten zijn in de sport ontstaan.

In Europa tekent zich een vergelijkbare ontwikkeling naar unanimiteit af. Op weg naar de Europese Monetaire Unie stemmen de lidstaten van de Europese Unie hun financieel-economische beleid op elkaar af. Dit gezamenlijke optreden leidt tot rust op de financiële markten. Deze zo gewenste rust op het valuta-front heeft de weg vrijgemaakt voor het Europa van de regio's. Maar de nationale regeringen die het succes van 'Maastricht' claimen, worden nu aan de kant geschoven door wat de 'Europese paradox' is gaan heten: Brussel stimuleert rechtstreeks de regio's, tot olopende ergernis van de nationale hoofdsteden.

Vorig jaar zagen wij ook in ons land hoe betrekkelijk succes kan zijn. De Stichting van de Arbeid bereikte in december 1993 overeenstemming over een nieuwe koers. In maart 1994 deed de SER er nog een schepje bovenop. Het advies *Sociaal-economisch beleid 1994-1998* werd vrijwel unaniem aanvaard. Sindsdien zijn SER en Stichting van de Arbeid intensiever dan ooit op zoek naar hun toekomstige plaats in het sociaal-economische bestel. Het lang begeerde succes heeft de architecten ervan windeieren gelegd.

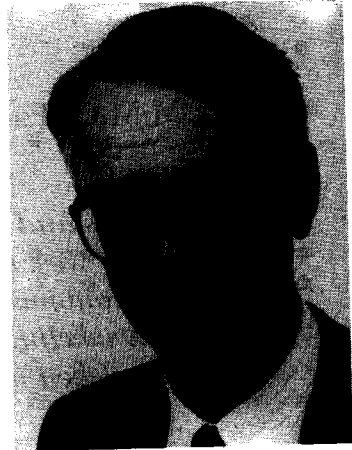
Zo bezien, ziet het er slecht uit voor de Haagse politiek: algehele consensus is de dood in de pot. Algemeen wordt erkend dat het spel van de vrije krachten in de economie tot een vitaal bedrijfsleven leidt. Dat afspraken tussen bedrijven schadelijk kunnen zijn en dat het mededingingsbeleid een belangrijke plaats moet innemen in het beleid van het Ministerie

van Economische Zaken. De voortdurende strijd – op leven en dood – tussen ondernemingen en het perspectief van economisch gewin vormen de krachtbron van waaruit vele activiteiten worden ontwikkeld. In de politiek is het niet anders. Als politici elkaar confronteren met nagenoeg gelijklopende programma's, als de tegenstanders van vroeger nu een kabinet vormen dat volgens insiders op een lange levensduur mag rekenen, als het kabinet bij voorbaat de illusie wegneemt dat politieke strijd tot enige budgetverhoging kan leiden, zijn de economen gelukkig. Maar Den Haag verliest zijn plaats als politieke arena.

Willen politici overleven dan zullen zij opnieuw onderling strijd moeten voeren. Zij zullen een strijdplan moeten ontwikkelen waarmee zij onrust stoken op die fronten waar zij andere partijen te slim af kunnen zijn. Deze strategie concentreert zich niet of nauwelijks op financieel-economisch terrein, zoals Heerma tijdens de onlangs gehouden Algemene Beschuwingen heeft mogen ervaren. Dit geldt evenzeer de Stichting van de Arbeid en de SER, als de nationale overheden in de Europese Unie.

De kans is groot dat nieuwe onderwerpen de politieke agenda gaan beheersen. Het 'fin du siècle' en de niet te overschatten invloed van de (informatie-) technologie op de samenleving maken de weg vrij voor een intensieve discussie over de aanpassing van het maatschappelijke bestel aan de eisen van deze tijd. Ons sociale-zekerheidsstelsel wordt herijkt, de rol van de kennisinstututen opnieuw verankerd en de politieke besluitvorming gereorganiseerd. Ook wordt gereageerd op de snelle opkomst van Midden- en Oost-Europa en wordt onderzocht hoe wij met de Aziatische tijgers moeten omgaan. De efficiency-golf die de laatste jaren als een Centurion over het bedrijfsleven is heengewalst, heeft nu de samenleving bereikt. Sociale participatie, economische zelfredzaamheid en lokale vernieuwing zijn de nieuwe sleutelwoorden. Onderwerpen die zowel vanuit het gedachtengoed van de sociaal-democratie, als van het liberalisme en de christelijke politiek heel goed ten principale kunnen worden benaderd.

In het voetbal zijn vorig jaar enkele spelregels veranderd, in het tennis wordt erover gediscussieerd om de eerste service af te schaffen: ten dienste van de thuis zittende toeschouwers. Nu politici het over de sociaal-economische problematiek op de middellange termijn eens zijn geworden, is er ruimte ontstaan voor een andere strijd, een ander debat. Als de voortekenen niet bedriegen zullen onze politici er alles aan doen om niet aan de behaalde successen ten onder te gaan. Het wordt weer leuk op het Binnenhof.

W.J. de Ridder